

Використані джерела інформації :

1. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини [Текст] : підруч. / С.Я. Боринець. – К. : Знання, 2004. – 305 с.
2. Вареник В.М. Статистичне оцінювання рівноваги платіжного балансу: Автореф. дис.. канд.економ. наук: спец. 08.03.01 – статистика / Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К., 2005. – 18 с.
3. Анісімова О.Ю. Коригування зовнішніх дисбалансів платіжного балансу (на прикладі розвинутих країн): Автореф. дис. канд. економ. наук: спец. 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини / КНУ ім. Тараса Шевченка. – К., 2008. – 21 с.
4. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
5. Офіційний сайт державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

References:

1. Borynets' S.Ya. Mizhnarodni valiutno-finansovi vidnosyny [Tekst] : pidruch. / S.Ya. Borynets'. – K. : Znannia, 2004. – 305 s.
2. Varenik V.M. Statystychne otsiniuvannia rivnovahy platizhnoho balansu: Avtoref. dys.. kand.ekonom. nauk: spets. 08.03.01 – statystyka / Derzhavna akademiia statystyky, obliku ta audytu Derzhkomstatu Ukrainy. – K., 2005. – 18 s.
3. Anisimova O.Yu. Koryhuvannia zovnishnikh dysbalansiv platizhnoho balansu (na prykladi rozvynutykh krain): Avtoref. dys. kand. ekonom. nauk: spets. 08.00.02 – svitove hospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny / KNU im. Tarasa Shevchenka. – K., 2008. – 21 s.
4. Ofitsijnyj sajt Natsional'noho banku Ukrainy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
5. Ofitsijnyj sajt derzhavnoho komitetu statystyky Ukrainy. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : www.ukrstat.gov.ua.

УДК 336.1(477)

*Савченко К.В.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри державних та місцевих фінансів,
Академія муніципального управління, м. Київ*

ОПТИМІЗАЦІЯ НАПРЯМКІВ РЕАЛІЗАЦІЇ СТАБІЛІЗАЦІЙНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Анотація. У публікації підлягають розгляду питання щодо оптимізації шляхів реалізації стабілізаційної фінансової політики в Україні. Запропоновано авторський підхід до формування оптимальних напрямків фінансової політики держави, яка б дозволила досягти найбільшого із можливих, при даній ситуації в Україні, рівня стійкості фінансової системи.

Ключові слова: стабілізаційна політика, фінансова політика, фінансова система, стійкість, оптимальна структура.

Савченко К.В.,
к.э.н., доцент,
доцент кафедри государственных местных финансов,
Академия муниципального управления, г. Киев

ОПТИМІЗАЦІЯ НАПРАВЛЕНИЙ РЕАЛІЗАЦІИ СТАБИЛІЗАЦІОННОЙ ФИНАНСОВОЙ ПОЛИТИКИ В УКРАИНЕ

Аннотация. В публикации подлежат рассмотрению вопрос оптимизации путей реализации стабилизационной финансовой политики в Украине. Предложен авторский подход к формированию оптимальных направлений финансовой политики государства, которая бы позволила достичь наибольшего из возможных, при данной ситуации в Украине, уровня устойчивости финансовой системы.

Ключевые слова: стабилизационная политика, финансовая политика, финансовая система, устойчивость, оптимальная структура.

Savchenko K.,
Ph.D. in Economics, Associate professor,
Academy of Municipal Management, Kiev

OPTIMIZATION OF THE STABILIZING FINANCIAL POLICY WAYS IN UKRAINE

Annotation. The implementation of stabilization policy should directly consider problems, linked to the financial system sustainability. The aim of the article is to create a methodical approach to optimization of the stabilizing financial policy ways that would allow achieving most of the possible sustainability of the financial system, in Ukrainian conditions.

The methodical approach includes several steps.

In the first phase the major financial system components must be highlighted to be analyzed further. They are: budgetary, fiscal, monetary, customs, debt and investment policies.

The second stage is formation a set of indicators that characterize the financial system components. There some methods were used to determine values of such indicators, particularly methods of nonlinear programming and regression analysis.

Further we need to optimize the structure of the financial policy components under conditions of how to maximize the financial system sustainability and minimize risks.

This optimization is performed by determining the relationship between the factor variable (general characteristic of budgetary, fiscal, monetary, customs, debt and investment policies are presented as ratios of structure) and result (level of the financial system sustainability).

Summarizing the study, we note that the highest level of sustainability in the amount of 0.83 units. financial system reached by the following financial policy structure: fiscal policy - 1.78 %; tax policy - 30.77 %; monetary policy - 35.80 %; customs - 11.38% ; debt policy - 17.65 % and investment policy - 2,63 %. The level of risk will make up only 3.3%.

Of course, the further transformation of the financial system and the development of financial market infrastructure will change an optimal structure of financial policy.

Therefore, special attention in the implementation of the financial policy of Ukraine government authorities should be given the tools used within the tax and monetary policies, as well as more clearly and effectively organize financing executive branch agencies responsible for their implementation.

Finally, presence of the quantitative value of optimal financial policy structure may argue about the state of the financial system, a prerequisite for a qualitatively new stabilizing regulation of economy.

Keywords: stabilization policy, financial policy, financial system, sustainability, optimal structure.

Постановка проблеми. Економічна ситуація в Україні та світі свідчить про необхідність впровадження заходів стабілізаційної фінансової політики. При цьому, враховуючи теоретичні і методологічні підходи до базових засад реалізації фінансової політики держави та інструментів, що використовуються органами влади в ході її впровадження, важливим є зосередження уваги саме на забезпеченні стійкості фінансової системи. Актуальність поставленого завдання полягає в необхідності визначення структури механізму реалізації стабілізаційної фінансової політики на основі кількісної та якісної оцінки рівня стійкості фінансової системи в заданий проміжок часу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стабілізаційна політика та економічна стабільність є одними з найбільш актуальних предметів економічних досліджень. Багато творів сучасних учених-економістів, серед яких українські: В. Геєць [1], С. Львовчкін [2], П. Орлов [3], А. Даниленко [4], а також зарубіжні: Т. Матвєєва [5], А. Некіпелов і М. Головнін [6], С. Дробишевський [7] та ін., присвячені питанням політики стабілізації і ролі фінансових інструментів у забезпеченні стабільності. Однак, проблема формування механізму реалізації стабілізаційної фінансової політики з урахуванням оцінки впливу такої реалізації на стійкість фінансової системи не вирішена.

Метою статті є розробка науково-методичного підходу до формування оптимальних напрямків фінансової політики держави, яка б дозволила досягти найбільшого із можливих, при даній ситуації в Україні, рівня стійкості фінансової системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Отже, проведемо дослідження основних складових фінансової політики держави, оптимізація структури яких, відповідно, і буде проведена. Для цілей даного дослідження серед таких складових ми виділяємо бюджетну, податкову, грошово-кредитну, митну, боргову та інвестиційну політики.

Реалізацію завдання пропонується здійснювати шляхом застосування наступного переліку методів математичного моделювання:

– метою виступає максимізація стійкості фінансової системи, яка є нелінійною функцією від змінних управління, що обґрунтовує необхідність застосування одного із методів нелінійного програмування – методу множників Лагранжа, який дозволяє знайти екстремальне значення функції за умови виконання певного переліку обмежень та припущень. Наявність нелінійної цільової функції передбачає доцільність застосування нелінійного багатofакторного регресійного аналізу, що надає можливість чітко формалізувати взаємозв'язок між рівнем стійкості та змінними управління. Основним обмежуючим параметром фінансової політики виступає рівень ризику відхилення фактично одержаного результату від бажаного (прогнозного);

– досягнення стійкості фінансової системи проводиться шляхом коригування рівнів структурних часток складових фінансової політики, що передбачає адаптацію моделей Марковіца, Шарпа і Квазі-Шарпа до досліджуваної задачі, оскільки саме в даних моделях описана математично оптимальна комбінація між значенням цільової функції та мінімізацією показника ризикованості. На основі методу головного критерію запропоновано обрати серед двох різних цілей одну (максимізацію рівня стійкості) як визначальну, а іншу перетворити у нерівність. Крім того, саме дані моделі націлені на пошук часток оптимізації структури складових об'єкту дослідження.

Переходячи безпосередньо до аналізу досліджуваної проблеми, зазначимо, що показники характеристик дозволяють визначити лише загальні тенденції зміни кожного з них, не надаючи можливості ідентифікувати вплив розглянутих політик на фінансову систему в цілому, їх пріоритетності в процесі прийняття управлінських рішень та взаємозв'язку між обраною сукупністю індикаторів.

Саме тому виникає необхідність математичних перетворень для досягнення поставленої мети у вигляді оптимізації структури фінансової політики. Для цього проведемо нормалізацію зазначених показників. Необхідність проведення даного етапу обумовлена різною природою масиву обраних показників, їх різним виміром та напрямком. Досягнувши співставного вигляду усіх досліджуваних показників, в межах реалізації наступного етапу можливо визначити наявну структуру фінансової політики в динаміці за кожен рік розглянутого часового діапазону. Для цього розраховується відносний показник структури кожного нормалізованого показника характеристики складової фінансової політики у загальній їх сумі, який виражається у відсотках.

Отже, розглядаючи суму впливу усіх складових фінансової політики на інтегральний індекс фінансової системи як 100%, розрахуємо в розрізі кожного року за кварталними даними частку шести показників в їх загальній сукупності (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка структури фінансової політики

Рік	Квартал	Індекс фін стійкості	Бюджетна політика	Податкова політика	Грошово-кредитна політика	Митна політика	Боргова політика	Інвестицій на політики
			Дефіцит/профіцит Державного бюджету з урахуванням кредитування, млн. грн.	Сумарна податкова ставка, %	Індекс споживчих цін, %	Співвідношення імпорту до експорту	Частка валового зовнішнього боргу у ВВП, %	Капітальні інвестиції, % від ВВП
2006	I кв.	0,50	4,77	25,95	27,47	3,07	28,19	10,55
	II кв.	0,53	4,73	26,08	27,52	1,00	28,34	12,34
	III кв.	0,61	2,01	27,06	28,05	0,35	28,73	13,79
	IV кв.	0,57	4,95	23,45	23,03	3,20	23,24	22,12
2007	I кв.	0,53	0,00	27,70	29,71	3,79	26,22	12,58
	II кв.	0,61	6,24	26,10	27,59	2,25	23,99	13,82
	III кв.	0,83	6,53	26,51	26,89	1,76	23,31	14,99
	IV кв.	0,76	8,09	22,21	21,07	5,77	18,72	24,13
2008	I кв.	0,42	2,47	28,20	27,35	7,33	22,29	12,36
	II кв.	0,49	3,00	28,86	25,97	4,90	23,23	14,03
	III кв.	0,64	2,64	29,21	26,08	2,80	24,97	14,31
	IV кв.	0,70	13,48	22,16	19,00	4,69	18,84	21,83
2009	I кв.	0,57	4,55	31,89	32,05	2,28	18,18	11,05
	II кв.	0,40	13,35	29,70	28,95	0,48	16,79	10,73
	III кв.	0,34	16,18	29,20	28,21	0,29	15,93	10,19
	IV кв.	0,36	13,09	26,53	25,02	1,51	14,70	19,15
2010	I кв.	0,61	9,44	31,97	31,77	0,72	17,97	8,13
	II кв.	0,63	21,44	27,44	27,17	0,70	15,43	7,82
	III кв.	0,55	24,43	25,91	25,37	1,93	14,55	7,80
	IV кв.	0,53	12,95	26,82	25,43	3,85	15,06	15,88
2011	I кв.	0,64	4,83	32,52	31,77	3,85	18,06	8,96
	II кв.	0,61	12,86	30,26	28,63	1,80	17,25	9,20
	III кв.	0,47	1,26	32,63	31,19	3,63	19,89	11,40
	IV кв.	0,41	14,70	25,15	24,01	4,19	15,33	16,62
2012	I кв.	0,46	2,91	30,95	31,61	3,94	19,85	10,74
	II кв.	0,70	10,07	27,67	28,27	5,29	17,94	10,76
	III кв.	0,31	17,57	26,05	26,79	3,68	16,62	9,28
	IV кв.	0,35	23,48	22,82	23,48	4,91	14,31	11,01
Середня величина			9,36	27,54	27,12	3,00	19,93	13,06
Мінім. значення			0,00	22,16	19,00	0,29	14,31	7,80
Максим. значення			24,43	32,63	32,05	7,33	28,73	24,13

* Розраховано автором на основі [8]

Аналіз реальних даних, наведених в табл. 1, дозволяє зробити наступні висновки:

– спостерігається значна нерівномірність розподілу складових фінансової політики, оскільки з року в рік структура змінюється, приймаючи значення від 0 (мінімально можливе) до 32,05% (максимально можливе) – отже, варіація складає третю частину обсягу всієї розглянутої сукупності. Безумовно, в різні фінансові цикли актуальності набувають різні інструменти складових фінансової політики, але якщо значне переважання певної політики є цілком логічним, то повна відсутність активності в межах бюджетної, податкової, грошово-кредитної, митної, боргової чи інвестиційної є недопустимою;

– беручи до уваги середні значення відносного показника структури в розрізі кожної з політик, зазначимо, що найбільший вплив на результативний показник здійснюють дві складові – податкова та грошово-кредитна політики, займаючи у структурі не менше 27%. Цей факт є абсолютно справедливим в умовах розвитку вітчизняної економіки, оскільки основними інструментами впливу на кон'юнктуру фінансового ринку в Україні є інструменти саме даних складових фінансової політики;

– найменш дієвими напрямками фінансової політики виступають бюджетна і митна, займаючи найменші частки в сумі шести складових (відповідно 9,36% та 3,00%). Це пояснюється тим, що в своїй більшості, інструменти реалізації даних двох політик пов'язані зі здійсненням податкової та боргової політик. Виходячи з цього, у чистому вигляді бюджетна і митна політики складають незначну питому вагу загальної фінансової політики держави.

Таким чином, враховуючи перелічені вище недоліки фактичного розподілу структурних складових фінансової політики, виникає необхідність їх оптимізації з метою як максимізації рівня стійкості фінансової системи, так і мінімізації ризиків.

Наступним етапом реалізації запропонованого науково-методичного підходу є визначення взаємозв'язку між факторними ознаками (узагальнюючими характеристиками бюджетної, податкової, грошово-кредитної, митної, боргової та інвестиційної політик, представленими як відносні показники структури) та результативною (рівнем стійкості фінансової системи).

Реалізацію даного етапу доцільно проводити за допомогою застосування регресійного аналізу, оскільки він дозволяє ідентифікувати тип та напрямок необхідного взаємозв'язку, визначаючи при цьому необхідний ступінь адекватності розрахунків.

Враховуючи наведені вище форми залежностей результативної ознаки від кожної з факторних ознак, побудуємо нелінійне регресійне рівняння рівня стійкості фінансової системи від змінних управління:

$$\begin{aligned}
 ISFS_j = & 91.0851 + 0.0493 \cdot \tilde{B}P_j + 0.0120 \cdot \tilde{G}KP_j + 0.0030 \cdot \tilde{M}P_j + 0.7121 \cdot \tilde{D}P_j + 0.0163 \cdot \tilde{I}P_j - \\
 & - 0.0050 \cdot \tilde{B}P_j^2 + 0.0001 \cdot \tilde{B}P_j^3 - 0.1119 \cdot \tilde{B}P_j^{-1} + 0.0171 \cdot \sin(\tilde{G}KP_j) - 29.9836 \cdot \ln(\tilde{D}P_j) + \\
 & + 0.0615 \cdot \cos(\tilde{D}P_j) - 311.9268 \cdot \tilde{D}P_j^{-1} + 0.0587 \cdot \sin(\tilde{I}P_j) - 0.0215 \cdot \cos(\tilde{I}P_j)
 \end{aligned} \quad (1)$$

де $ISFS_j$ – індекс стійкості фінансової системи за j -ий період часу;
 $\tilde{B}P_j$ – структурна частка бюджетної політики за j -ий період часу;
 $\tilde{G}KP_j$ – структурна частка грошово-кредитної політики за j -ий період часу;

$\tilde{M}P_j$ – структурна частка митної політики за j -ий період часу;

$\tilde{D}P_j$ – структурна частка боргової політики за j -ий період часу;

$\tilde{I}P_j$ – структурна частка інвестиційної політики за j -ий період часу.

Рівняння (1) пропонується обрати в якості цільової функції задачі оптимізації структури фінансової політики, яку необхідно максимізувати. На завершальному етапі розробки науково-методичного підходу проведемо оптимізацію структури фінансової політики. Для цього розглянемо постановку даної задачі як задачі нелінійного програмування, яка містить цільову функцію (1), що прямує до максимального значення, але за умови виконання ряду обмежень:

– рівень ризику, тобто величина варіації структурного розподілу часток бюджетної, податкової, грошово-кредитної, митної, боргової та інвестиційної політик за розглянутий період часу має бути мінімальною або знаходитись в межах від 0 до 5%, що є характерним для економічних досліджень, тобто можливого допустимого відхилення реально отриманих даних від бажаних, а сума структурних часток складових фінансової політики має дорівнювати 100%;

– значення структурних часток складових фінансової політики можуть приймати лише невід’ємні величини, а значення цільової функції має знаходитись в межах від мінімально до максимально можливих значень за розглянутий часовий період.

Таблиця 2

Результати оптимізації структури фінансової політики держави

Цільові показники		Складові фінансової політики держави					Інвестиційна політики
		Бюджетна політика	Податкова політика	Грошово-кредитна політика	Митна політика	Боргова політика	
Індекс стійкості фінансової системи	0,83	1,78	30,77	35,80	11,38	17,65	2,63
Рівень ризику	3,30						

Вирішення задачі оптимізації структури фінансової політики відбувається за допомогою інструментарію «Пошук рішення» в MS Excel та дозволяє отримати наступні результати (таблиця 2). Таким чином, підводячи підсумок реалізації науково-методичного підходу до оптимізації структури фінансової політики, зазначимо, що найвищого рівня стійкості фінансової системи у розмірі 0,83 од. досягне за наступної структури фінансової політики: бюджетна політика – 1,78%; податкова політика – 30,77%; грошово-кредитна політика – 35,80%; митна політика – 11,38%; боргова політика – 17,65% та інвестиційна політика – 2,63%. При цьому рівень ризику буде складати тільки 3,3%.

Висновки. В межах особливостей отриманих результатів необхідно зазначити, що наведена структура фінансової політики є оптимальною за існуючих умов функціонування вітчизняної економіки. Звичайно, в результаті подальшої трансформації фінансової системи країни, а також розвитку інфраструктури фінансового ринку оптимальна структура фінансової політики буде зазнавати змін. Даний факт, безумовно, вплине, в першу чергу, на питому вагу інвестиційної та боргової політик. Так, частка першої в даний момент часу є значно заниженою, а другої – завищеною. Але при наявній ситуації у фінансовій системі країни досягнення її стійкості можливо тільки при умові досягнення наведеного в табл. 2 розподілу.

Отже, особливу увагу в процесі здійснення фінансової політики України, державні органи влади повинні приділити інструментам, що використовуються в межах податкової та грошово-кредитної політик, а також більш чітко організовувати і ефективно фінансувати діяльність органів виконавчої влади, що відповідають за їх реалізацію.

Використані джерела інформації:

1. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) : навч. посіб. / [В. М. Геєць та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф., акад. НАПН України А. А. Мазаракі; Київ. нац. торг.-екон. ун-т.– К. : КНТЕУ, 2011. – 295 с.
2. Львовчкін С. В. Макрофінансова стабілізація в Україні у контексті економічного зростання : монографія / С. В. Львовчкін. – К. : Наша культура і наука, 2003. – 432 с.
3. Орлов П. Финансово-экономический кризис в Украине и некоторые пути его преодоления / П. Орлов // Проблемы економіки. – 2009. – № 3. – С. 18–24.
4. Фінансово-кредитні методи державного регулювання економіки / [А. І. Даниленко, О. І. Береславська, Є. О. Бесараб та ін.]; за ред. А. І. Даниленка; Інститут економіки НАН України. – К. : Інститут економіки НАН України, 2003. – 415 с.
5. Матвеева Т. Ю. Введение в макроэкономику : учеб. пособ. / Т. Ю. Матвеева. – 5-е изд., исп. – М. : ГУ-ВШЭ, 2007. – 511 с.
6. Некипелов А. Стратегия и тактика денежно-кредитной политики в условиях мирового экономического кризиса [Текст] / А. Некипелов, М. Головин // Вопросы економіки. – 2010. – № 1. – С. 4-20.
7. Некоторые подходы к разработке системы индикаторов мониторинга финансовой стабильности / [С.М. Дробышевский (рук. авт. кол.) и др.]. – М.: ИЭПП, 2006.– 305 с.

8. <http://www.ukrstat.gov.ua>

References:

1. Ekonomichni doslidzhennia (metodolohiia, instrumentarij, orhanizatsiia, aprobatsiia) : navch. posib. / [V. M. Heiets' ta in.]; za red. d-ra ekon. nauk, prof., akad. NAPN Ukrainy A. A. Mazaraki; Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t. – K. : KNTEU, 2011. – 295 s.
2. L'ovochkin S. V. Makrofinansova stabilizatsiia v Ukraini u konteksti ekonomichnoho zrostannia : monohrafiia / S. V. L'ovochkin. – K. : Nasha kul'tura i nauka, 2003. – 432 s.
3. Orlov P. Fynansovo-ekonomycheskyj kryzys v Ukrayne u nekotorye puty eho preodolenyia / P. Orlov // Problemy ekonomiky. – 2009. – № 3. – S. 18–24.
4. Finansovo-kredytni metody derzhavnoho rehuliuвання ekonomiky / [A. I. Danylenko, O. I. Bereslavs'ka, Ye. O. Besarab ta in.] ; za red. A. I. Danylenka; Instytut ekonomiky NAN Ukrainy. – K. : Instytut ekonomiky NAN Ukrainy, 2003. – 415 s.
5. Matveeva T. Yu. Vvedenye v makroekonomyku : ucheb. posob. / T. Yu. Matveeva. – 5-e yzd., ysp. – M. : HU-VShE, 2007. – 511 s.
6. Nekypelov A. Stratehiia y taktyka denezhno-kredytnoj polytyky v uslovyakh myrovoho ekonomycheskoho kryzysa [Tekst] / A. Nekypelov, M. Holovnyyn // Voprosy ekonomyky. – 2010. – № 1. – S. 4-20.
7. Nekotorye podkhody k razrabotke systemy yndykatorov monytorynha fynansovoj stabylnosty / [S.M. Drobyshevskyj (ruk. avt. kol.) y dr.]. – M.: YEPP, 2006.– 305 s.
8. <http://www.ukrstat.gov.ua>

УДК 330

*Слободяник С.С.,
к.е.н., доцент,
Академія муніципального управління, м.Київ*

ЗАСОБИ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Проаналізовано сучасний стан розвитку сфери інноваційної діяльності в Україні. Виявлено основні проблеми активізації інноваційної діяльності підприємств та запропоновано шляхи їх подолання.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, інноваційна діяльність, фінансування, інноваційні можливості.

*Слободяник С.С.,
к.э.н., доцент,
Академия муниципальноуправления, г. Киев*

СПОСОБЫ АКТИВИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ